

*Załącznik do Uchwały Nr 58/Z/2022
Zarządu Banku Spółdzielczego w Narwi
z dnia 23.12.2022r.*

*Załącznik do Uchwały Nr 20/RN/2022
Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Narwi
z dnia 30.12.2022r.*

Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

w Banku Spółdzielczym w Narwi

Narew, 2022

Spis treści

1. Postanowienia ogólne	3
2. Podstawowe definicje	3
3. Istota i cel zarządzania ryzykiem	5
4. Organizacja zarządzania ryzykiem.....	6
5. Zasady zarządzania ryzykiem	7
6. Zasady ustalania wewnętrznych limitów ryzyka	8
7. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem.....	9
8. Kontrola ryzyka	10
9. Kultura ryzyka	10
10. Polityka zatwierdzania nowych produktów	11
11. Postanowienia końcowe.....	11

Załączniki:

1. Załącznik 1: Strategia (polityka długoterminowa) kapitałowa
2. Załącznik 2: Cele strategiczne (polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym i kontrahenta.
3. Załącznik 3: Cele strategiczne (polityka długoterminowa) w zakresie ryzyka płynności
4. Załącznik 4: Cele strategiczne (polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej
5. Załącznik 5: Cele strategiczne (polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności.

1. Postanowienia ogólne

§ 1

Każda aktywność podejmowana przez Bank Spółdzielczy w Narwi, zwany w dalszej części Bankiem, generuje ryzyko.

§ 2

Bank, działając w interesie swoich członków, prowadzi działalność bankową na rzecz osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, jeżeli posiadają zdolność prawną.

§ 3

Bank w ramach oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego określa mapę ryzyka istotnego w oparciu o analizę jakościowych i ilościowych kryteriów istotności ryzyk, z uwzględnieniem modelu biznesowego Banku. Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka w Banku jest **ryzyko kredytowe** oraz jego pochodne wymienione w Rozporządzeniu Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 08 czerwca 2021r. oraz w Dyrektywie 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013r., zwanej dalej Dyrektywą tj. ryzyko koncentracji, ryzyko ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ryzyko inwestycji finansowych. Jednocześnie w Banku występują również inne rodzaje ryzyka takie jak:

1. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
2. ryzyko operacyjne,
3. ryzyko płynności i finansowania,
4. ryzyko braku zgodności,
5. ryzyko kapitałowe (niewypłacalności), będące pochodną ww. ryzyk,
6. ryzyko biznesowe,
7. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
8. Ryzyko reputacji,
9. inne ryzyko uznane przez Bank za istotne, na podstawie Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej.

§ 4

W celu ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem Bank wprowadza regulację o nazwie *Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Narwi*, zwaną w dalszej części opracowania Strategią. Niniejsza Strategia jest zgodna z celami strategicznymi i ogólnymi zamierzeniami Banku w zakresie zarządzania ryzykiem, zawartymi w Strategii działania Banku.

§ 5

Niniejsza Strategia określa:

1. Istotę i cel zarządzania ryzykiem w Banku.
2. Rolę organów nadzorczych i pracowników w procesie zarządzania ryzykiem.
3. Zasady zarządzania ryzykiem.
4. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem, zawarte w Strategiach szczegółowych (Politykach długoterminowych), stanowiących załączniki do niniejszej Strategii.
5. Zasady kontroli wewnętrznej i audytu.

§ 6

Przy opracowaniu niniejszej Strategii uwzględniono wytyczne wynikające z postanowień rekomendacji nadzorczych oraz zapisów ustawowych, w tym Dyrektywy 2013/36/UE oraz Rozporządzenia 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku oraz adekwatnością kapitałową (ryzyko niewypłacalności).

2. Podstawowe definicje

§ 7

Przyjęte w niniejszej Strategii pojęcia oznaczają:

1. **Rada Nadzorcza** – Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Narwi.
2. **Zarząd** – Zarząd Banku Spółdzielczego w Narwi.
3. **Komórka monitorująca ryzyko** – Stanowisko ds. zarządzania ryzykami.
4. **Audyt wewnętrzny** – kontrola poprawności i efektywności zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową, ocena mechanizmów kontroli wewnętrznej sprawowana przez Komórkę ds. audytu lub odpowiednie służby Banku Współpracującego / Jednostkę zarządzającą SOI.
5. **Bank Zrzeszający / Współpracujący** – BPS SA.

6. **Pakiet CRD IV / CRR** – pakiet norm ostrożnościowych zawartych w Dyrektywie 2013/36/UE oraz w Rozporządzeniu 575/2013 Unii Europejskiej z dnia 26 czerwca 2013r.
7. **Ryzyko istotne** – występujące w Banku ryzyko, uznane za istotne na podstawie *Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej*, wymienione w Rozporządzeniu Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 08 czerwca 2021r. oraz w Pakiecie CRD IV /CRR.
8. **Kryteria ilościowe i jakościowe** uznawania ryzyka za istotne zostały określone w *Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej*.
9. **Ryzyko kredytowe** – jest to ryzyko nie wywiązania się kontrahenta Banku z obowiązku zwrotu udzielonych kontrahentowi przez Bank należności; ryzyko to wpływa w sposób najbardziej istotny na działalność Banku, ponieważ niespłacenie udzielonych należności wiąże się z poniesieniem przez Bank ewentualnych dużych strat.
10. **Ryzyko koncentracji** – ryzyko nie wykonania zobowiązania/zobowiązań przez pojedyncze (także powiązane kapitałowo lub organizacyjnie) podmioty oraz przez grupy podmiotów, w przypadku, których prawdopodobieństwo nie wykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników. Ryzyko to związane jest ze zbyt dużym zaangażowaniem Banku wobec:
 - 1) pojedynczych klientów lub grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - 2) tego samego sektora gospodarczego (branży),
 - 3) tego samego rodzaju zabezpieczenia lub dostawcy zabezpieczenia kredytowego
 - 4) inne.
11. **Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej** – ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku odsetkowego netto Banku oraz posiadanych kapitałów (kapitału ekonomicznego) na niekorzystny wpływ zmian niezależnych od Banku rynkowych stóp procentowych. Ryzyko to w Banku związane jest z:
 - a) ryzykiem przeszacowania,
 - b) ryzykiem bazowym,
 - c) ryzyko krzywej dochodowości,
 - d) ryzyko opcji klienta.
12. **Ryzyko operacyjne** – jest to możliwość poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko zarządzania relacjami z klientami;
13. **Ryzyko płynności i ryzyko finansowania** – jest to ryzyko utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych i pozabilansowych w terminie ich wymagalności bez ponoszenia nie akceptowalnych strat.
14. **Ryzyko braku zgodności** – skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez bank standardów postępowania. Z uwagi na fakt, że Bank funkcjonuje na terenie jednego kraju, na określonym przez Statut obszarze oraz korzysta głównie z regulacji wzorcowych Banku Zrzeszającego – pomiar skutków tego ryzyka przeprowadza razem z ryzykiem operacyjnym.
15. **Ryzyko reputacji** – ryzyko naruszenia wizerunku i negatywnych ocen działania Banku w otoczeniu w którym działa.
16. **Ryzyko biznesowe** – ryzyko wpływu zmian warunków makroekonomicznych na poziom pozostałych ryzyk oraz na adekwatność kapitałową. Ryzykiem biznesowym Bank zarządza opracowując plan ekonomiczno-finansowy, w którym uwzględnia wpływ warunków makroekonomicznych na poziom ryzyk oraz adekwatność kapitałową w okresie planowanym. Zasady zarządzania ryzykiem biznesowym zawiera Instrukcja sporządzania i monitorowania planu ekonomiczno-finansowego.
17. **Ryzyko kontrahenta** – ryzyko nie wywiązania się z umowy zwrotności środków podmiotu, w którego produkty Bank zainwestował wolne środki, pozostałe po zaspokojeniu akcji kredytowej. Bank zarządza ryzykiem kontrahenta, przeprowadzając ocenę kontrahenta w oparciu o zapisy *Polityki (zasad) rachunkowości* w części dotyczącej wyceny i tworzenia odpisu aktualizacyjnego na inne aktywa Banku.
18. **Ryzyko bancassurance** – ryzyko łączenia produktów bankowych z ubezpieczeniowymi, badane w ramach oceny ryzyka kredytowego oraz ryzyka braku zgodności.
19. **Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej** (def.: BION) - oznacza ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia nieplanowanych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogących przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.
20. **Ryzyko inwestycji** – ryzyko zaangażowania w inwestycje takie jak, instrumenty kapitałowe (z wyjątkiem instrumentów kapitałowych emitowanych przez Bank Zrzeszający), nieruchomości, instrumenty dłużne (z wyłączeniem lokat w Banku Zrzeszającym), jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, itp. równoważne ryzyku kontrahenta.
21. **Identyfikacja ryzyka** – analiza, na podstawie zgromadzonych danych, czynników wewnętrznych i zewnętrznych występowania ryzyka w Banku oraz stopnia ich wpływu na wynik finansowy. Metody i procedury identyfikacji poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje wewnętrzne w zakresie zarządzania ryzykami w Banku. Proces identyfikacji ryzyka odbywa się w formie:
 - a) gromadzenia, aktualizacji, przechowywania danych,
 - b) wykorzystanie dostępnych baz danych,
 - c) generowania raportów dotyczących ryzyka,

- d) udostępniania raportów komórkom odpowiedzialnym za analizę danych,
 - e) analizy i oceny czynników ryzyka na podstawie zgromadzonych danych,
22. **Pomiar/szacowanie ryzyka** – zasady pomiaru, analizy oraz testowania warunków skrajnych ekspozycji na ryzyko, umożliwiające zarządzanie tym ryzykiem w skali Banku, ujęte w wewnętrznych procedurach.
 23. **Raportowanie ryzyka** – określenie formy i terminów przekazywania wewnętrznego sprawozdania o poziomie ryzyka, którego szczegółowość i częstotliwość sporządzania powinny być adekwatne do rodzaju i skali ponoszonego przez Bank ryzyka. Sprawozdanie powinno być dostępne dla właściwych pracowników w czasie wystarczającym do przeprowadzenia i podjęcia odpowiednich działań.
 24. **Limitowanie ryzyka** – określenie zasad ustalania i weryfikacji wewnętrznych limitów oraz wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za ich ustalanie i weryfikowanie.
 25. **Limity** ustalane są w oparciu o dane historyczne z uwzględnieniem planowanych zmian w działalności Banku. Weryfikacja przyjętych w Banku limitów odbywa się podczas tworzenia założeń do planu ekonomiczno-finansowych (sporządzania planu ekonomiczno-finansowego) oraz przeglądów zarządczych procedur w zakresie zarządzania ryzykami.
 26. Bank w swoich procedurach określa zasady postępowania w przypadku przekroczeń limitów.
 27. **Zarządzanie ryzykiem** – zorganizowany proces gromadzenia, udostępniania, analizy danych dotyczących identyfikacji, pomiaru i szacowania, monitorowania i kontrolowania danego rodzaju ryzyka oraz podejmowanie na jej podstawie działań o charakterze proceduralnym, organizacyjnym i wykonawczym, mających na celu redukcję ryzyka do akceptowanego poziomu oraz eliminowanie / ograniczanie negatywnych skutków ekspozycji na ryzyko. Systemy zarządzania ryzykami, przyjęte metody i założenia w Banku podlegają okresowemu przeglądowi.
 28. **Kontrolowanie ryzyka** – wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem w Banku oraz za badanie zgodności działania wszystkich jednostek Banku z regulacjami wewnętrznymi i nadzorczymi, jak również za informowanie o stwierdzonych nieprawidłowościach. Kontrola ryzyka sprawowana jest w dwóch obszarach:
 - a) pomiar ryzyka,
 - b) kontrola wewnętrzna.
 29. **Testy warunków skrajnych** – zestaw różnych technik badawczych stosowanych głównie w celu określenia odporności sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku na wystąpienie wyjątkowych, niekorzystnych ale możliwych wydarzeń (tzw. szoków rynkowych). Efektem przeprowadzania testów warunków skrajnych jest tworzenie scenariuszy zachowań na wypadek ich wystąpienia (planów awaryjnych).

3. Istota i cel zarządzania ryzykiem

§ 8

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

§ 9

W Banku prowadzony jest proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka. Bank ocenia ryzyko wynikające z działalności planowanej do podjęcia w przyszłości.

§ 10

W celu realizacji procesów wymienionych w § 9 w Banku realizowane są zadania, związane z analizą podstawowych wartości mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Podstawowe wskaźniki określające akceptowalny poziom poszczególnych rodzajów ryzyka są zatwierdzane przez Radę Nadzorczą w ramach Strategii działania Banku.

§ 11

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

1. Dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu.
2. Stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki.
3. Monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym nowych norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV / CRR.
4. Szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE.
5. Analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego).
6. Uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych, z uwzględnieniem buforów kapitału (zabezpieczającego i antycyklicznego).
7. Agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku.

8. Raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz w sposób syntetyczny Radzie nadzorczej.
9. Audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku.
10. Wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej i audytu do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.
11. Wdrożenie w Banku odpowiedniej kultury zarządzania ryzykiem.

§ 12

Ograniczanie ekspozycji na ryzyko w Banku następuje poprzez:

1. Opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku *Strategii działania Banku*, w której jednym z podstawowych długoterminowych celów jest zapewnienie odpowiednich kapitałów (celów kapitałowych) na pokrycie podejmowanych przez Bank rodzajów i wysokości ryzyka, z uwzględnieniem zapisów zawartych w Pakiecie CRD IV/CRR. Zasady opracowania Strategii działania (zwanej również planem wieloletnim lub polityką długookresową) zawarte są w *Instrukcji opracowania i monitorowania planu ekonomiczno-finansowego*.
2. Opracowanie przez Zarząd i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku niniejszej Strategii, zawierającej cele strategiczne i planowane działania średnio i długookresowe, umożliwiające ich realizację w zakresie zarządzania ryzykiem bankowym (ryzykiem biznesowym). Cele strategiczne, długookresowe (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawierają załączniki nr 1-7 do niniejszej Strategii.
3. Określenie zagrożeń z tytułu ryzyka podejmowanego przez Bank. Analizę profilu poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje, obowiązujące w Banku.
4. Wskazanie obszarów ryzyka, wymagających modyfikacji lub uzupełnienia technicznych i organizacyjnych instrumentów ograniczania skutków podejmowanego ryzyka.
5. Opracowanie, wdrożenie, okresowy przegląd i aktualizacja wdrożonych metod zarządzania ryzykiem w celu adaptacji do bieżących warunków zewnętrznych oraz potrzeb Banku.
6. Określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej Banku, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem. Schemat organizacji zarządzania ryzykiem (w ramach struktury organizacyjnej) zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.
7. Bieżąca aktualizacja szczegółowych pisemnych procedur obejmujących pomiar, limitowanie, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka w Banku.
8. Opracowanie i bieżącą aktualizację regulacji wewnętrznych Banku, dotyczących planowanych działań zabezpieczających w postaci planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych.
9. Organizacja systemu kontroli wewnętrznej i audytu.

4. Organizacja zarządzania ryzykiem

§ 13

1. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:
 - a) Rada Nadzorcza,
 - b) Zarząd,
 - c) Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym – Prezes Zarządu,
 - d) Komórka monitorująca ryzyko,
 - e) Stanowisko ds. zgodności,
 - f) Audyt wewnętrzny,
 - g) Pozostali pracownicy Banku.
2. Bank zapewnia niezależność Komórki monitorującej ryzyko poprzez zapewnienie jej bezpośredniego dostępu do Zarządu i Rady Nadzorczej.

§ 14

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

1. **Rada Nadzorcza** dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń Strategii w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem oraz alokacji kapitału na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka w Banku. W tym celu Zarząd Banku okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzajów ryzyka, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwa jego występowania, skutków i metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność. Rada Banku zatwierdza w Strategii działania oraz w planie ekonomiczno-finansowym ogólny poziom (profil) ryzyka Banku (apetyt na ryzyko).
2. **Zarząd Banku** odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem oraz, jeśli to konieczne – dokonania weryfikacji w celu usprawnienia tego systemu. Instrukcje i procedury zarządzania ryzykiem obejmują pełny zakres działalności Banku.

3. **Członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym** – odpowiada za dostarczanie Radzie Nadzorczej i Zarządowi rzetelnych sprawozdań w zakresie zarządzania ryzykiem istotnym. W Banku funkcję ww. Członka Zarządu pełni Prezes Zarządu.
4. **Komórka monitorująca ryzyko** monitoruje realizację wyznaczonych celów i zadań strategicznych, procesów tworzenia zysku oraz przedstawia i monitoruje pozycję Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego i operacyjnego. Podstawowe zadania Komórki to gromadzenie, przetwarzanie, pomiar i raportowanie odpowiednim organom i komórkom Banku, informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka oraz opracowywanie regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami oraz szacowania wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.
5. **Stanowisko ds. zgodności** – opracowuje wewnętrzne regulacje w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, monitoruje ryzyko braku zgodności poprzez prowadzenie działań wyjaśniających oraz testy zgodności, sporządza raporty w zakresie ryzyka braku zgodności do Zarządu i Rady Nadzorczej, odpowiada za spójność regulacji wewnętrznych Banku.
6. **Audyt wewnętrzny** ma za zadanie kontrolę i ocenę skuteczności działania systemu zarządzania ryzykiem oraz dokonywanie regularnych przeglądów prawidłowości przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, obowiązujących w Banku. Audyt dostarcza obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania oraz zgodności przeprowadzanych operacji bankowych z wewnętrznymi regulacjami Banku. Zadania audytu wewnętrznego mogą zostać zlecone do realizacji przez odpowiednie służby Banku Współpracującego / Bank powierza na podstawie umowy ochrony Jednostce zarządzającej systemem ochrony.
7. **Pozostali pracownicy Banku** mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

5. Zasady zarządzania ryzykiem

§ 15

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka reguluje niniejsza Strategia oraz zatwierdzone przez Zarząd Banku instrukcje i regulaminy, obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne. Istotność poszczególnych ryzyk Bank określa na podstawie procedury zawartej w Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej Banku.

§ 16

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku obejmuje następujące działania:

1. Gromadzenie informacji.
2. Identyfikację i ocenę ryzyka.
3. Limitowanie ryzyka.
4. Pomiar i monitorowanie ryzyka.
5. Raportowanie.
6. Zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

§ 17

Niezależne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na:

1. Gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka.
2. Ograniczaniu ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku.
3. Podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń.
4. Ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

§ 18

1. W niezależnym zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku szczególny nacisk położony jest na wyjaśnienie przyczyn występowania zdarzeń generujących ryzyko oraz oszacowanie ich wpływu na efektywność działania Banku, wypłacalność, płynność oraz adekwatność kapitałową. W tym celu Bank wykorzystuje techniki testowania warunków skrajnych.
2. Stosowane przez Bank testy warunków skrajnych mają charakter uproszczony z uwagi na to, że:
 - a) Bank nie jest instytucją złożoną,
 - b) nie jest bankiem istotnie znaczącym w rozumieniu zapisów ustawy Prawo bankowe,
 - c) nie działa w grupie kapitałowej,
 - d) działa tylko na terytorium kraju,
 - e) nie działa w grupie kapitałowej,
 - f) nie jest notowany na giełdzie,
 - g) oferuje proste, podstawowe produkty bankowe,

- h) nie stosuje modeli w rozumieniu Rekomendacji W,
 - i) nie stosuje outsourcingu czynności bankowych na dużą skalę.
3. Rada Nadzorcza Banku zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych.
 4. Niniejsza procedura (zasady) przeprowadzania testów warunków skrajnych w Banku przebiega według następującego schematu:
 - 1) Określenie czynników wewnętrznych i zewnętrznych wystąpienia sytuacji skrajnej z uwzględnieniem skali działania, charakteru ryzyka ponoszonego przez Bank, otoczenia gospodarczego, otoczenia regulacyjnego, czynników demograficznych i innych.
 - 2) Opracowanie założeń testów warunków skrajnych opartych o dane historyczne oraz planowaną skalę działalności,
 - 3) Wykorzystanie metod statystycznych do tworzenia założeń testów warunków skrajnych,
 - 4) Określenie metod oceny wrażliwości na wystąpienie sytuacji skrajnej w stosunku do wskaźników ogólnego poziomu ryzyka, wyniku finansowego, płynności oraz adekwatności kapitałowej,
 - 5) Przeprowadzenie testu warunków skrajnych w oparciu o szczegółowe metodyki określone w procedurach zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową przez Komórkę monitorującą ryzyko.
 - 6) Sporządzenie opisu wyników przeprowadzonych testów.
 - 7) Przekazanie informacji o wynikach przeprowadzonych testów warunków skrajnych wraz z analizami ryzyka i/lub adekwatności kapitałowej, zgodnie z procedurami szczegółowymi.
 - 8) Opracowanie propozycji działań w przypadku wykazania wysokiej wrażliwości Banku na wystąpienie sytuacji awaryjnej (skrajnej) przez Komórkę monitorującą ryzyko we współpracy z komórkami merytorycznymi.
 - 9) Weryfikacja planów awaryjnych przez Komórkę monitorującą ryzyko.
 - 10) Podjęcie decyzji przez Zarząd o podjęciu działań awaryjnych /uruchomieniu planu awaryjnego.
 - 11) Raportowanie wyników testów warunków skrajnych Radzie Nadzorczej, zgodnie z planem pracy Rady.
 5. Przyjęte założenia testów warunków skrajnych podlegają corocznemu przeglądowi wraz z przeglądem zarządczym procedur zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

§ 19

Stosowanie technik testowania warunków skrajnych pozwala na ograniczenie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych w działalności Banku. W Banku testom warunków skrajnych poddawane są takie czynniki ryzyka jak:

1. Szokowa zmiana rynkowych stóp procentowych.
2. Zmiany rynkowych cen nieruchomości.
3. Wycofywanie depozytów.
4. Wzrost kredytów zagrożonych, wywołany pogorszeniem koniunktury na rynku, wzrostem bezrobocia, zmianami w otoczeniu gospodarczym czy legislacyjnym.
5. Inne zmiany w otoczeniu Banku, koniunkturalne, społeczno-gospodarcze mogące mieć wpływ na ryzyko Banku – ryzyko biznesowe,
6. Założenia ilościowe i jakościowe testów warunków skrajnych podlegają ocenie eksperckiej w ramach przeglądu procedur w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz adekwatnością kapitałową.

§ 20

Wybór konkretnych technik ograniczania skutków podejmowanego przez Bank ryzyka może rodzić konsekwencje finansowe, toteż Zarząd dokonuje analizy opłacalności i podejmuje decyzje o zastosowaniu najbardziej optymalnych rozwiązań w zakresie organizacji, automatyzacji i dokumentowania procesów zarządzania ryzykiem w Banku.

6. Zasady ustalania wewnętrznych limitów ryzyka

§ 21

1. W Banku obowiązują wewnętrzne limity ostrożnościowe, dostosowane do skali, profilu i złożoności działalności Banku.
2. Do każdego istotnego rodzaju ryzyka ustalany jest limit strategiczny wyznaczany spośród ustalonych przez Radę Nadzorczą wskaźników ogólnego poziomu ryzyka.
3. Limit strategiczny to wskaźnik o szczególnym znaczeniu dla Banku wymagający znaczącego zaangażowania w jego osiągnięcie lub utrzymanie w dłuższej perspektywie czasowej.
4. Limity strategiczne dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostały zdefiniowane w paragrafie 24 niniejszej Strategii, a ich wysokość została określona w załączniku do Strategii działania Banku.
5. W przypadku przekroczenia limitu strategicznego Zarząd powiadamia Radę Nadzorczą o tym fakcie niezwłocznie tj. na najbliższym posiedzeniu wraz ze wskazaniem działań jakie zostały podjęte w celu

ograniczenia przypadków przekroczenia tego limitu w przyszłości.

§ 22

Ustalanie i okresowa weryfikacja wewnętrznych limitów, o których mowa w § 21 ma na celu dywersyfikację ryzyka w Banku.

§ 23

Szczegółowe zasady ustalania i aktualizacji wewnętrznych limitów oraz ich wysokość ustala Zarząd w odpowiednich procedurach.

§ 24

1. Wysokość limitów, o których mowa w § 21 jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku, określonego w planie ekonomiczno-finansowym.
2. Limity strategiczne w ramach poszczególnych rodzajów ryzyka:

Lp.	Ryzyko	Limit strategiczny
1	Kredytowe	a) Udział ekspozycji zagrożonych w kredytach ogółem b) Limit pokrycia ekspozycji kredytowych zagrożonych rezerwami celowymi
2	Operacyjne	Udział kosztów RO w wymogu kapitałowym
3	Płynności	LCR
4	Ryzyka stopy procentowej	Luka przeszacowania
5	Nadmiernej dźwigni finansowej	Wskaźnik dźwigni
6	Biznesowe	C/I
7	Kapitałowe	Współczynnik kapitału Tier1

§ 25

Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej i przechowywane przez Komórkę monitorującą ryzyko.

§ 26

1. Zarząd określa sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów, o których mowa w § 21, w tym działania mające na celu wyjaśnienie przyczyn przekroczenia innego niż to, o którym mowa w ust. 1, wyeliminowanie tego przekroczenia, oraz środki mające na celu zapobieganie takim sytuacjom w przyszłości.
2. Zarząd wyznacza komórki odpowiedzialne za realizację działań wymienionych w ust.2.

§ 27

Monitorowanie przestrzegania obowiązujących w Banku norm nadzorczych oraz limitów wewnętrznych przeprowadza Komórka monitorująca ryzyko.

§ 28

Raport wykorzystania norm i limitów, o których mowa w § 27 przedkładany jest okresowo Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej – w cyklach czasowych ustalonych w *Instrukcji sporządzania informacji zarządczej*.

7. Zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem

§ 29

Bank wyznacza zadania priorytetowe w celu realizacji celów strategicznych (polityk długoterminowych) w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz określonych w planach i politykach celów średnio- i krótko-terminowych.

Priorytetowy charakter zadań w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku wynika z konieczności dostosowania wewnętrznych procedur oraz organizacji zarządzania Bankiem do zmieniających się regulacji zewnętrznych.

§ 30

Priorytetowe zadania związane z weryfikacją regulacji wewnętrznych obejmują:

- 1) Określenie zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku.
- 2) Określenie limitów alokacji kapitału wewnętrznego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.
- 3) Podział zadań i odpowiedzialności w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zapewniający niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej, z której to ryzyko wynika.
- 4) Dostosowanie struktury organizacyjnej do wielkości i profilu prowadzonej działalności.
- 5) Aktualizacja pisemnych polityk oraz procedur w zakresie systemu zarządzania poszczególnymi rodzajami

ryzyka, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

- 6) Stała aktualizacja systemu informacji zarządczej, ze szczególnym uwzględnieniem roli Rady Nadzorczej Banku.
- 7) Doskonalenie systemów informatycznych, w celu ich dostosowania do wymagań nadzorczych.
- 8) Stałe doskonalenie metod zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.
- 9) Organizowanie szkoleń dla pracowników i członków Rady Nadzorczej w zakresie zarządzania ryzykami.
- 10) Organizacja systemu kontroli wewnętrznej.

§ 31

Za realizację zadań priorytetowych wymienionych w § 30 odpowiedzialny jest Zarząd oraz wyznaczone komórki organizacyjne Banku.

8. Kontrola ryzyka

§ 32

System kontroli wewnętrznej odgrywa strategiczną rolę dla bezpieczeństwa działania Banku i jest istotnym elementem zarządzania ryzykiem. Zasady przeprowadzania kontroli ryzyka są zgodne z *Regulaminem kontroli wewnętrznej* i powinny być uwzględnione w planie kontroli wewnętrznej i audytu.

§ 33

1. Każdy pracownik Banku ma obowiązek dokonywania bieżącej kontroli ryzyka na zajmowanym stanowisku pracy.
2. Członkowie Zarządu oraz stanowisko ds. kontroli wewnętrznej mają obowiązek przeprowadzania kontroli przestrzegania wewnętrznych regulacji Banku w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka przez podległych im pracowników.

§ 34

System kontroli ryzyka obejmuje:

1. Adekwatny proces identyfikacji i oceny poszczególnych rodzajów ryzyka.
2. Zasady strategii, polityki, procedury, instrukcje, metodologie.
3. Adekwatne systemy informacji zarządczej.
4. Proces regularnego przeglądu i oceny zgodności działania Banku z zasadami polityki/strategii oraz procedurami.

§ 35

Celem kontroli jest ujawnienie niedoskonałości systemu, błędów procesu zarządzania ryzykiem, niedoskonałości procedur w obszarach ryzyka oraz proponowanie możliwych do zastosowania rozwiązań poprawiających jakość działania systemów i procesów zarządzania ryzykiem.

§ 36

Na podstawie sprawozdania z przeprowadzonych kontroli Zarząd Banku podejmuje decyzje odnośnie doskonalenia jakości procedur, środków technicznych i organizacyjnych obowiązujących w Banku.

9. Kultura ryzyka

§ 37

1. Kultura ryzyka to zespół zachowań mających na celu zapewnienie przestrzegania przepisów zewnętrznych, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania w zakresie zarządzania ryzykiem, zarówno przez członków organów statutowych oraz pracowników komórek odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem ale również wszystkich pracowników Banku zawsze ma na celu rozwój rozumienia ryzyka i zarządzania ryzykiem, nie tylko przez Zarząd Banku oraz komórki zarządzania ryzykiem, ale również przez pozostałych pracowników Banku.
2. Bank prowadzi działania promocyjne w zakresie kultury ryzyka.
3. Wdrożenie kultury ryzyka pozwala pracownikom na zrozumienie wpływu ich działań na poziom ryzyka, a tym samym zrozumienie konieczności przestrzegania przyjętych w Banku zasad zarządzania ryzykiem.

§ 38

Na pozytywne kształtowanie kultury ryzyka w Banku wpływają:

- 1) „Przykład z góry”, tj. zachowanie odpowiednich postaw etycznych w zakresie zarządzania ryzykiem na wszystkich poziomach zarządzania.
- 2) Zapoznanie pracowników z ogólną strategią Banku ze szczególnym uwzględnieniem strategii zarządzania ryzykiem.
- 3) Pełne przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem, z uwzględnieniem podziału kompetencji decyzyjnych.
- 4) Przekazywanie do komórek biznesowych informacji w sprawie akceptowanych poziomów ryzyka.

- 5) uwzględnianie danych historycznych w planowaniu aktualnej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka.
- 6) zapewnienie efektywnej komunikacji pionowej i poziomej.
- 7) włączenie komórek biznesowych w zarządzanie ryzykiem, w tym w ustalanie i przestrzeganie limitów.

§ 39

Środki stosowane przez Bank w celu podnoszenia poziomu kultury ryzyka:

- 1) wdrażanie i doskonalenie metod zarządzania ryzykiem dostosowanych do skali i profilu działania;
- 2) podział zadań z zachowaniem trzech niezależnych poziomów zarządzania;
- 3) stosowanie jasnych i zrozumiałych procedur zarządzania ryzykiem;
- 4) przekazywanie nowo wprowadzonych oraz zmian procedur do odpowiednich komórek organizacyjnych;
- 5) prowadzenie szkoleń i bezpośredniego instruktażu w obszarze zarządzania ryzykiem;
- 6) opracowanie i wdrożenie procedury legislacyjnej;
- 7) Zaznajamianie nowych pracowników z kulturą ryzyka oraz zasadami zarządzania ryzykiem;
- 8) Zdefiniowanie przejrzystego systemu informacji zarządczej;
- 9) promowanie przez Zarząd Banku działań w zakresie zwiększenia skuteczności zarządzania ryzykiem;
- 10) kontrola zarządzania ryzykiem;
- 11) ocena przestrzegania kultury ryzyka w ramach oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

10. Polityka zatwierdzania nowych produktów

§ 40

1. Bank wdraża produkty i oferuje usługi zgodne z zapisami Statutu Banku;
2. Główne kierunki rozwoju swojej oferty produktowej Rada Nadzorcza zatwierdza w strategii zarządzania Bankiem,
3. W Banku obowiązuje zatwierdzona przez Zarząd procedura wdrażania nowych produktów;
4. Przed wprowadzeniem nowego produktu, Bank zobowiązany jest do przeprowadzenia procesu przygotowawczego, który został szczegółowo zdefiniowany w Instrukcji zarządzania zmianami;
5. W procesie opiniowania każdego nowego produktu uczestniczy komórka zarządzania ryzykiem i komórka ds. zgodności oraz inne komórki organizacyjne wskazane w ww. procedurze.
6. We wzorcach umownych dotyczących nowych produktów Bank nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych oraz postanowień, które mimo odmiennej postaci językowej, są podobne do tych wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
7. Decyzję w sprawie wprowadzenia nowego produktu podejmuje Zarząd Banku.
8. W przypadku, gdy komórki odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem lub komórka ds. zgodności, wyrazi negatywną opinię co do zasadności zatwierdzenia nowego produktu wprowadzane są, co do zasady, odpowiednie korekty parametrów funkcjonowania nowego produktu do momentu uzyskania pozytywnej opinii.
9. Zarząd Banku może zatwierdzić nowy produkt, w przypadkach negatywnej opinii komórek zarządzania ryzykiem lub komórki ds. zgodności, przy czym o takich przypadkach informowana jest na najbliższym jej posiedzeniu Rada Nadzorcza Banku wraz ze wskazaniem powodów, dla których Zarząd nie uwzględnił opinii wymienionych komórek.
10. Szczegółowych zasad wprowadzania nowych produktów zostały określone w *Instrukcji zarządzania zmianami*.

11. Postanowienia końcowe

§ 50

1. Zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku powinno być zgodne z obowiązującymi przepisami, posiadanymi uprawnieniami, niniejszą Strategią oraz obowiązującymi w Banku regulacjami wewnętrznymi.
2. Niniejsza Strategia podlega corocznej weryfikacji, której dokonuje Komórka monitorująca ryzyko. Wnioski przedkładane są Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku.
3. *Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Narwi* oraz jej zmiany podlegają zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.
4. Postanowienia niniejszej Strategii mają zastosowanie we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku.
5. Niniejsza Strategia wchodzi w życie z dniem 01.01.2023r.

Strategia (Polityka długoterminowa) kapitałowa

Poziom funduszy własnych Banku powinien być dostosowany (adekwatny) do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku.

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- a) zwiększanie wysokości funduszy własnych,
- b) zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitałów Tier I, Tier podstawowy I i TIER II.
- c) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE.
- d) zarządzanie ryzykiem bankowym.

Cele szczegółowe zawarte są *Polityce kapitałowej*, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Struktura funduszy własnych:

1. Fundusze własne banku obejmują sumę:
 - 1) kapitału Tier I oraz;
 - 2) Kapitału Tier II.
2. Uznany łączny kapitał to suma:
 - 1) kapitału Tier I oraz;
 - 2) Kapitału Tier II, którego wysokość nie przekracza 1/3 kapitału Tier 1.

Kapitały wysokiej jakości:

1. Kapitał podstawowy Tier I
2. Kapitał Tier I

Kapitał założycielski: Kapitał Tier 1, pomniejszony o fundusz ogólnego ryzyka.

Poziom funduszy własnych:

1. Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
2. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych banku na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
 - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR..
3. Bank jest zobowiązany do utrzymywania łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 10,5%, oraz współczynnika kapitału TIER 1 (T1) na poziomie nie niższym niż 8,5%.
4. W przypadku obniżenia łącznego wskaźnika kapitałowego poniżej minimalnego, wymaganego przepisami poziomu Bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego wskaźnika kapitałowego oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
5. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności banku.
6. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa bank.
7. Bank dostosowuje strategię i politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV / CRR. Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR .

8. W celu utrzymania wskaźników kapitałowych na wymaganym poziomie Bank podejmuje następujące działania:
 - 1) Wzrost funduszu zasobowego z tytułu odpisu całego zysku zadany rok,
 - 2) Analiza zasad tworzenia wymogów kapitałowych,
 - 3) Zmiana struktury aktywów pod kątem wag ryzyka,
 - 4) Zmiana struktury aktywów na bardziej dochodowe,
 - 5) Sprzedaż części portfela kredytowego.

Ww. działania mają za zadanie osiągnięcie wskaźników na poziomie określonym w załączniku do Strategii działania.

Budowa funduszy własnych:

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii działania, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej, stanowiącej założeń do planu ekonomiczno-finansowego.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na wskaźnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci bądź nadwyżki ponad wymagalny minimalny wskaźnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.
6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez bank funduszy własnych banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe:

1. Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
2. Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe. Zasady tworzenia wymogów kapitałowych zawiera *Instrukcja oceny adekwatności kapitałowej*.
3. W *Polityce kapitałowej* Bank określa limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
4. Analizie poddaje się przestrzeganie ww. limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
5. Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych. Wyniki przeglądu są prezentowane Radzie Nadzorczej, która dokonuje oceny adekwatności kapitałowej.
6. Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego) tak, aby nie stanowiło ono jednocześnie:
 - a) więcej niż 10% uznanych kapitałów Banku,
 - b) 10% uznanych kapitałów tych podmiotów.
7. Przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 5 wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na wysokość wskaźnika kapitałowego i wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.
8. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczanego wewnętrznego wymogu kapitałowego winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami:

1. Bank podejmuje ryzyko na poziomie zapewniającym utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) oraz pozostałych wskaźników kapitałowych na poziomie nie niższym niż wymagany minimalny poziom regulacyjny, zgodnie ze wskazaniem Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.
2. W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, przyjmując kryteria ilościowe

i jakościowe.

3. Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
4. Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
5. Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe:

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku oraz polityki dywidendowej.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:
 - 1) dąży do posiadania funduszy własnych banku zapewniających utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie określonym w strategii działania i w planie ekonomiczno-finansowym;
 - 2) dąży do uzyskania następującej struktury funduszy podstawowych:
 - a) fundusz udziałowy: maksimum 30%;
 - b) pozostałe fundusze łącznie: minimum 70%;
 - 3) przeznacza co najmniej 90% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych banku; poziom odpisów z zysku jest uwarunkowany m.in.:
 - a) strategią rozwoju banku,
 - b) bieżącą adekwatnością kapitałową banku,
 - c) zmiennością wyniku finansowego netto,
 - d) obecną i przewidywaną sytuacją makroekonomiczną,
 - e) funkcjonowaniem w ramach Systemu Ochrony Instytucjonalnej;
 - 4) dąży do uzyskania takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma znaczących pakietów udziałów, czyli pakietów przekraczających 5% funduszu udziałowego, nie przekroczyła 30% funduszu udziałowego banku;
 - 5) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie od minimum 7% do maksymalnie 10% uznanego kapitału banku;

Bank przeprowadza kapitałowe testy warunków skrajnych oraz opracowuje kapitałowe plany awaryjne, opisane w *Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej*.

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym i kontrahenta

Działalność kredytowa to najbardziej dochodowa część działalności Banku jednocześnie obciążona największym ryzykiem.

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) dokonywanie bezpiecznych inwestycji finansowych,
- 3) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 4) działania organizacyjno-proceduralne.

Cele szczegółowe zawarte są *Polityce kredytowej*, stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Budowa zdywersyfikowanego portfela kredytowego:

1. Ryzyko kredytowe w Banku wynika między innymi z koncentracji która jest efektem ograniczenia działalności Banku do obszaru określonego w Statucie, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.
2. Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji wyznaczając limity rozwoju akcji kredytowej, w odniesieniu do branż, zabezpieczeń, grup klientów, produktów itp.
3. Bank ustala limity zaangażowania dostosowane do limitów strategicznych (ogólnego poziomu ryzyka) określonych przez Radę Nadzorczą w Strategii działania.
4. Działalność kredytową Banku cechuje dążenie do zachowania równowagi pomiędzy dochodowością a bezpieczeństwem. Równowaga ta jest możliwa dzięki podejmowaniu przez Bank odpowiednich działań zabezpieczających przed skutkami ryzyka.
5. Z uwagi na specyfikę inwestycje finansowe Banku cechuje wysokie bezpieczeństwo. Bank dywersyfikuje portfel inwestycji, przyjmując zasadę że ponad 80% inwestycji to inwestycje w instrumenty nie podlegające pod zapisy Rekomendacji B Komisji Nadzoru Finansowego, to jest inwestycje w instrumenty kapitałowe Banku Zrzeszającego, lokaty w tym Banku oraz papiery wartościowe Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego.
6. Bank oferuje klientom detalicznym ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie (EKZH) oprocentowane zmienną, oraz okresowo (na minimum 5 lat) stałą stopą procentową.
7. Bank ustala, że w kolejnych latach strategii udział kredytów oprocentowanych stało-zmienną stopą procentową będzie się zwiększał, a Bank będzie stopniowo wydłużał minimalny okres oprocentowania stałą stopą procentową detalicznych EKZH, zgodnie z założeniami:

L.p.	Wskaźnik / rok	2023	2024	2025	2026	2027
1	Minimalny udział detalicznych EKZH oprocentowanych okresowo stałą stopą procentową w portfelu detalicznych EKZH	10%	15%	20%	25%	30%
2	Minimalny okres oprocentowania okresowo stałą stopą procentową detalicznych EKZH	5 lat	5 lat	5 lat	6 lat	6 lat

Działania zabezpieczające:

1. Działania zabezpieczające podejmowane są w dwóch podstawowych obszarach:
 - a) ryzyko pojedynczej transakcji,
 - b) ryzyko portfela.
2. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji to:
 - a) Wdrożenie statystycznych metod oceny zdolności kredytowej dostosowanych do charakterystyki ryzyka poszczególnych grup kredytobiorców, wykorzystujących dane statystyczne np. GUS dotyczące minimum egzystencji lub średniego miesięcznego wynagrodzenia także dane statystyczne pochodzące z międzybankowych baz danych.
 - b) wdrożenie metod ograniczających nadmierne zadłużanie się gospodarstw domowych, kredytowanych przez Bank.
 - c) zatwierdzenie zasad monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz zabezpieczeń, ze szczególnym uwzględnieniem zapisów Rekomendacji „T” oraz Rekomendacji „S”,

- d) przeprowadzanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów,
 - e) udzielanie pełnomocnictw do podejmowania decyzji kredytowych na podstawie systemu kompetencji decyzyjnych obowiązujących w Banku
 - f) rozdzielenie funkcji związanych z bezpośrednią obsługą klienta (gromadzenie dokumentów, przygotowanie danych do analiz, sporządzanie propozycji klasyfikacji na podstawie monitoringu sytuacji klienta) od oceny ryzyka przez decydentów,
 - g) analiza wskaźnika LtV przy kredytach zabezpieczonych hipotecznie,
 - h) analiza ilościowa i jakościowa podmiotów wnioskujących o kredyt.
3. Działania zabezpieczające w obszarze ryzyka portfela to:
- a) dywersyfikacja kredytów,
 - b) pozyskiwanie do współpracy klientów o dobrej sytuacji ekonomicznej, sprawdzonej reputacji, dobrze współpracujących w Banku.
 - c) tworzenie, weryfikacja i analiza wykonania limitów koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań,
 - d) opracowanie systemu informacji zarządczej w zakresie działalności kredytowej, z uwzględnieniem analizy ilościowej i jakościowej portfela kredytowego,
 - e) analiza rynku, w tym rynku nieruchomości,
 - f) wykorzystanie baz danych, dotyczących zadłużenia gospodarstw domowych (np. BIK).
 - g) ocena jakości portfela kredytowego oraz wskaźnika pokrycia rezerwami kredytów zagrożonych.
 - h) Analiza wpływu bancassurance na ryzyko kredytowe.
4. W ramach polityki dotyczącej zabezpieczeń opisanej w *Polityce kredytowej* Bank zawiera politykę zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
5. W celu ograniczania skutków ryzyka Rada Nadzorcza Banku w niniejszej Strategii zatwierdza optymalny wskaźnik Dtl.
6. Wskaźnik Dtl – miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia. Wskaźnik Dtl w Banku jest ustalony na poziomie określonym przez SSOZ BPS w *Zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym i nie wymaga akceptacji SSOZ BPS*:

A. Wskaźnik Dtl (debt to income) dla kredytów detalicznych niezabezpieczonych hipotecznie		
Lp.	Założenia	Wskaźnik maksymalny
1.	dla dochodu netto nieprzekraczającego poziomu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce ¹	50%
2.	dla dochodu netto przekraczającego poziom przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce ²	65%

7. Wskaźnik DStI – miara pozwalająca określić, jaką część dochodu kredytobiorca jest w stanie przeznaczyć na spłatę zadłużenia w przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Wskaźnik DStI w Banku jest ustalony na poziomie określonym przez SSOZ BPS w *Zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym i nie wymaga akceptacji SSOZ BPS*:

B. Wskaźnik DStI (debt service to income) dla kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie, udzielanych osobom fizycznym na cele niezwiązane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub niezwiązane z działalnością gospodarczą		
Lp.	Założenia	Wskaźnik maksymalny
1.	dla dochodu netto nieprzekraczającego poziomu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce ³	40%
2.	dla dochodu netto przekraczającego poziom przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce ⁴	50%

Działania organizacyjno-proceduralne:

1. Bank zapewnia niezależność funkcji pomiaru ryzyka kredytowego od działalności kredytowej poprzez wprowadzenie zasady, że osoby opracowujące dane do analizy ryzyka kredytowego nie podejmują decyzji kredytowych. Decyzja kredytowa, która spowoduje znaczące przekroczenie zaangażowania wobec kredytobiorcy wymaga dodatkowo opinii Komórki monitorującej ryzyko. Ocenę ryzyka portfela przygotowuje Komórka monitorująca ryzyko.
2. Ryzyko kredytowe jako najistotniejszy rodzaj ryzyka w Banku podlega nadzorowi ze strony Prezesa Zarządu.
3. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem inwestycji.

¹ Na podstawie art. 56 ust. 2 ustawy Prawo bankowe Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku dla poszczególnych miesięcy bieżącego roku (po jego zakończeniu).

² Jak wyżej.

³ Na podstawie art. 56 ust. 2 ustawy Prawo bankowe Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku dla poszczególnych miesięcy bieżącego roku (po jego zakończeniu).

⁴ Jak wyżej.

4. Bezpośredni nadzór nad zarządzaniem inwestycjami finansowymi sprawuje Członek Zarządu ds. Finansowo-Księgowych.
5. Bezpośredni nadzór nad zarządzaniem ryzykiem inwestycji finansowych pełni Prezes Zarządu (członek Zarządu nadzorujący zarządzanie ryzykiem istotnym).
6. W Banku funkcjonują regulacje wewnętrzne obejmujące zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, które podlegają okresowej weryfikacji.
7. Zarząd zatwierdza zasady oceny ryzyka:
 - a) Indywidualnej oceny ryzyka instrumentu przed podjęciem decyzji o inwestycji, w tym analiza ryzyka kontrahenta,
 - b) Zasady monitorowania inwestycji,
 - c) Zasady wyceny instrumentów finansowych,
 - d) Zasady oceny ryzyka portfela inwestycji
8. Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym są poddawane okresowej ocenie w ramach audytu wewnętrznego.
9. Akceptowalny poziom ryzyka kredytowego (apetyt na ryzyko), w tym ryzyka DEK oraz EKZH został określony w Załączniku do *Strategii działania Banku*.

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
- 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej.
- 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności, w tym miar określonych w Rozporządzeniu UE.

Cele szczegółowe zawarte są *Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności* stanowiącej uszczegółowienie Strategii.

Odpowiednia struktura aktywów:

1. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością złotową i walutową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.
3. Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:
 - a) płynności,
 - b) bezpieczeństwa,
 - c) rentowności.
4. Istotnym warunkiem utrzymania płynności w przyszłości jest zarządzanie płynnością długoterminową. Bank bada strukturę pasywów długoterminowych powiązaną ze strukturą aktywów długoterminowych i ustala limity zaangażowania w aktywa długoterminowe, określone w *Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności*.

Budowa stabilnej bazy depozytowej:

1. Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych, ludności i budżetu.
2. Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęty limit koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.
3. Bank bada zachowania rynku, w tym poziom cen w celu utrzymania konkurencyjnej oferty.
4. Przyjmowane przez Bank lokaty walutowe - ze względu na ich relatywnie niski udział w ogólnej strukturze przyjmowanych lokat ogółem - nie stanowią obecnie zagrożenia dla jego płynności. Jednakże, wraz z rozwojem działalności walutowej, w coraz większym stopniu Bank narażony będzie na ryzyko płynności wynikające z przepływów walutowych. Ze względu na aktualną skalę tej działalności, Bank będzie dążył do pełnego zrównoważenia niedopasowania aktywów i pasywów walutowych.
5. Bank prowadzi aktywną politykę cenową (polityka stóp procentowych) zapewniającą pozyskanie depozytów.
6. Bank prowadzi działania marketingowe (w tym działania inicjowane w ramach Zrzeszenia) opisane w Strategii działania oraz w Założeniach do planu, mające na celu zwiększanie bazy depozytowej.

Utrzymanie nadzorczych miar płynności:

1. Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.
2. Bank ogranicza ryzyko płynności poprzez stosowanie systemu limitów oraz odpowiednie kształtowanie

struktury posiadanych aktywów i pasywów.

3. Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych.
4. Bank systematycznie bada i przestrzega nadzorczych miar płynności określonych w odpowiedniej uchwale Komisji Nadzoru Finansowego.
5. Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością. Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, lokaty płynnościowe oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

Działania w celu osiągnięcia nadzorczych miar płynności, wynikających z Pakietu CRD IV / CRR:

1. W związku z wejściem w życie Pakietu CRD IV / CRR Bank jest zmuszony do utrzymania (uzyskania od 01.01.2016r. wskaźnika płynności krótkoterminowej (LCR) na poziomie minimum 0,7) a obecnie na poziomie 1,00.
2. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE Bank jest zobowiązany wyliczać wskaźnik pokrycia aktywów wymagających stabilnego finansowania pasywami stabilnymi (NSFR).
3. W celu osiągnięcia / utrzymania w. wskaźników Bank powinien podjąć następujące działania:
 - a) Weryfikacja metod zarządzania ryzykiem płynności,
 - b) Uzupelnienie regulacji wewnętrznych Banku do wymagań Pakietu CRD IV / CRR,
 - c) Zmiana struktury aktywów poprzez min. zamianę części lokat międzybankowych na papiery skarbowe cechujące się wysoką jakością i stabilnością, zgodnie z załącznikiem nr 3 do Rozporządzenia UE.
 - d) Zmiany w systemie informatycznym i sprawozdawczym.

Działania w celu dostosowania regulacji wewnętrznych Banku do zmian Rekomendacji „P”:

1. Opracowanie zmian do *Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności*, ze szczególnym uwzględnieniem opracowania założeń przeprowadzanych testów warunków skrajnych.
2. Uzupelnienie planów awaryjnych, dostosowanych do opracowanych testów warunków skrajnych.
3. Wprowadzenie zapisów dotyczących dodatkowej dywersyfikacji źródeł finansowania oraz awaryjnych źródeł finansowania.
4. Weryfikacja wskaźników charakteryzujących ogólnym profil ryzyka (apetyt na ryzyko),
5. Weryfikacja struktury organizacyjnej pod kątem rozdzielenia zadań związanych zawieraniem transakcji od oceny ryzyka,
6. Inne, wynikające z zaleceń audytu.

Akceptowalny poziom ryzyka płynności został określony w *Strategii działania Banku*.

Cele strategiczne (Polityka długoterminowa) w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych w celu ograniczania ryzyka bazowego oraz ryzyka przeszacowania,
- 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej oraz dochodowego portfela kredytowego w celu wypracowania odpowiednich marż,
- 3) codzienna realizacja polityki stóp procentowej w procesie sprzedaży produktów bankowych.

Cele szczegółowe zawarte są *Instrukcji zarządzania ryzykiem stopy procentowej* stanowiącej uszczegółwienie Strategii.

1. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową opiera się na:
 - a) analizie obecnego oraz prognozowanego kształtowania się stóp procentowych na rynku międzybankowym,
 - b) analizach narażenia Banku na ryzyko stóp procentowych oraz analizach oprocentowania produktów Banku,
 - c) prognozach kształtowania się przyszłego wyniku odsetkowego,
 - d) dostępności produktów aktywnych i pasywnych,
 - e) przestrzeganiu ustalonych limitów,
 - f) realizowaniu celów przyjętych w strategii Banku.
2. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:
 - a) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
 - b) wydłużanie aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,
 - c) skracanie aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
 - d) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
 - e) zwiększenie liczby umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
 - f) zmniejszeniu lub zwiększeniu zaangażowania w aktywach mniej wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
 - g) zmianę strategii kredytowej.
3. Kształtowanie poziomu oprocentowania produktów oferowanych przez Bank uwzględnia:
 - a) analizę oprocentowania produktów u konkurencji i na rynku międzybankowym,
 - b) wpływ zmiany oprocentowania na inne ryzyka Banku,
 - c) strategię działania i rozwoju Banku,
 - d) marże realizowane na poszczególnych produktach.
4. Istotnym elementem ograniczania ryzyka stopy procentowej jest zwiększanie udziału przychodów pozaodsetkowych w przychodach ogółem między innymi poprzez sprzedaż produktów generujących opłaty i prowizje, w tym produktów elektronicznych.
5. Podstawowe wskaźniki charakteryzujące poziom (profil) ryzyka stopy procentowej są określane w założeniach do planu ekonomiczno-finansowego.
6. Bank w oparciu o przeprowadzane testy warunków skrajnych przeprowadza symulację wyniku finansowego w przyszłości.
7. Bank bada wpływ istotnego wzrostu stóp procentowych na spłacalność kredytów oraz informuje klientów o wzroście ryzyka związanego ze wzrostem rynkowych stóp procentowych.
8. Bank zakłada stopniowe wprowadzenie zmian oprocentowania kredytów poprzez odejście od stosowania stawki WIBOR na stawkę WIRON. Bank uwzględni ww. zmianę w metodykach oceny ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego.

Z uwagi na wdrożenie zapisów Rekomendacji S, dotyczących udzielania kredytów na stałą lub okresowo stałą

stopę procentową znaczenia nabiera zarządzanie ryzykiem krzywej dochodowości. Wynikający z Rekomendacji S obowiązek zapewnienia możliwości zamiany przez klientów detalicznych oprocentowania zmiennego na oprocentowanie stałe zwiększa ryzyko opcji klienta.

Akceptowalny poziom ryzyka stopy procentowej został określony w *Strategii działania Banku*.

Cele strategiczne (Polityki długoterminowe) w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

1. określenie podstawowych procesów niezbędnych do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
2. prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat z tytułu ryzyka operacyjnego (w tym zawarte są straty z tytułu ryzyka braku zgodności),
3. opracowanie ogólnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,
4. zarządzanie kadrami,
5. określenie docelowego profilu ryzyka operacyjnego, uwzględniającego skalę i profil ryzyka operacyjnego obciążającego Bank,
6. zdefiniowanie tolerancji/apetytu banku na ryzyko operacyjne, w tym wartości progowe sum strat danej klasy zdarzeń w określonym horyzoncie czasowym, oraz określone działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości te zostaną przekroczone,
7. przyjęcie założeń dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego,
8. weryfikacja spójności procedur wewnętrznych Banku ze regulacjami zewnętrznymi.

Cele szczegółowe zawarte są *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym* oraz w *Polityce zgodności*, stanowiących uszczegółowienie Strategii.

Podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym to:

1. Opracowanie i wdrożenie procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz bezpieczeństwem Banku, dostosowanych do przepisów zewnętrznych, z wykorzystaniem procedur wzorcowych Banku Zrzeszającego.
2. Okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych.
3. Identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności.
4. Wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego.
5. Analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczania ryzyka operacyjnego.
6. Przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania.
7. Raportowanie wyników analiz i ocen Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej
8. Podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności.
9. Kontrola wewnętrzna i audyt.
10. Szkolenia pracowników, członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Prowadzenie i analiza rejestru incydentów i strat:

1. Rejestrowanie zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności. Stałe doskonalenie procesu identyfikacji i rejestracji incydentów i strat.
2. Analiza zdarzeń zawartych w rejestrze, wyjaśnianie ich przyczyn, analiza częstotliwości występowania.
3. Analiza strat z tytułu ww. rodzajów ryzyka oraz możliwości ograniczania ich skutków.
4. Raportowanie skutków ryzyka operacyjnego oraz ryzyka braku zgodności do Zarządu oraz Rady nadzorczej zgodnie z systemem informacji zarządczej.
5. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków ww. zdarzeń, przy zachowaniu opłacalności podejmowanych działań.
6. Organizacja procesu zarządzania ww. ryzykami z uwzględnieniem zadań Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku.
7. Organizacja systemu przepływu informacji o zmianach przepisów zewnętrznych i wewnętrznych.
8. Sporządzanie mapy ryzyka w celu podejmowania działań zabezpieczających.
9. Wdrażanie i doskonalenie narzędzi informatycznych.
10. Utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na akceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku, bezpiecznym dla działania i rozwoju Banku poziomie.

Ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczania i transferu ryzyka operacyjnego,

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego, w tym zdarzeń ryzyka braku zgodności:

Identyfikacja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności odbywa się na każdym stanowisku pracy Banku w oparciu o wykaz zdarzeń zawartych w załączniku nr 1 do *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym*. Każdy pracownik Banku ma obowiązek zgłaszania do przełożonego incydentów i po wyjaśnieniu przyczyn zarejestrowanie w rejestrze zdarzeń ryzyka operacyjnego. Komórka organizacyjna Banku odpowiedzialna za prowadzenie rejestru dokonuje ostatecznej klasyfikacji zdarzenia i raportuje, zgodnie z szczegółową procedurą opisaną w *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym*.

Bank rejestruje wszystkie zdarzenia ryzyka operacyjnego bez względu na wysokość straty i częstotliwość występowania. Progi strat przyjmowane do raportowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej określone są w *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym*.

Ocena i monitorowanie ryzyka operacyjnego:

Zasady wyceny kosztów finansowych i niefinansowych zdarzeń ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności są opisane w załączniku nr 2 do *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym*. Na podstawie ww. algorytmu komórka odpowiedzialna za prowadzenie rejestru zdarzeń ryzyka operacyjnego ma za zadanie oszacowanie kosztów zdarzeń, sporządzenie mapy ryzyka oraz raportowanie o wysokości poniesionych strat, podjętych działaniach itp. do Zarządu i Rady, w ramach systemu informacji zarządczej.

Działania zabezpieczające:

1. wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku
2. zapobieganie powstawaniu zagrożeń o charakterze katastroficznym lub zagrażającym utratą ciągłości działania Banku.
3. Zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka.
4. działania prewencyjne, związane z identyfikacją i monitoringiem ryzyka prowadzenia operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie codziennej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów;
5. osłabianie i niwelowanie skutków zaszytych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka.
6. Stosowanie ubezpieczeń.
7. Tworzenie planów awaryjnych zachowania ciągłości działania.
8. Okresowa weryfikacja procedur obowiązujących w Banku.

Transfer ryzyka:

Bank stosuje następujące metody transferu ryzyka:

1. Ubezpieczenia,
2. Pokrycie kosztów strat przez pracownika winnego zaniedbań,
3. Outsourcing.

Opis zasad stosowania odpowiednich form transferu ryzyka zawierają szczegółowe procedury operacyjne Banku.

Zarządzanie kadrami:

1. Zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego bank na wszystkich szczeblach zarządzania
2. Stosowanie zasad dobrej praktyki bankowej w relacjach z klientami.
3. Analiza skarg i wniosków związanych z działalnością Banku.
4. Organizacja szkoleń.
5. Kontrola wewnętrzna

Zarządzanie ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu:

1. Bank jest instytucją zobowiązaną w rozumieniu Ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu i zapewnia skuteczną ochronę przed działaniami o charakterze przestępczym.
2. Zarządzanie ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu jest zorganizowane w czterech obszarach funkcjonowania Banku:
 - a) Biznesowym,
 - b) Rozliczeniowym,
 - c) Zarządczym,
 - d) Zgodności (compliance).
3. Na poziomie biznesowym realizowane są zadania obejmujące ocenę ryzyka klienta na etapie nawiązywania współpracy, w trakcie współpracy oraz w przypadku przeprowadzania transakcji okazjonalnych. Każdy pracownik pierwszego poziomu zarządzania powinien realizować zadania związane

- z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w obszarze biznesowym.
4. Na poziomie rozliczeniowym Analityk AML weryfikuje oceny ryzyka sporządzane w ramach obsługi klienta oraz generuje raporty w zakresie ryzyka AML na podstawie transakcji realizowanych przez klientów, w tym w trybie zdalnym.
 5. Na poziomie zarządczym Pracownik ds. zgodności AML- stanowisko ds. zarządzania ryzykami odpowiada za dostosowanie zasad zarządzania ryzykiem prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu do przepisów zewnętrznych, zapewnia odpowiedni poziom raportowania w sprawie AML do Zarządu i Rady Nadzorczej, opiniuje zasady współpracy z klientami podejrzanymi o pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu.
 6. Na poziomie zgodności Stanowisko ds. zgodności opiniuje opracowane przez Pracownika ds. zgodności AML procedury, przeprowadza testowanie stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej w ww. obszarze oraz sporządza raport w sprawie oceny efektywności zarządzania ryzykiem prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.
 7. Niezależną ocenę zmaterializowanego ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu przeprowadza stanowisko ds. kontroli wewnętrznej- koordynator AML.
 8. Nadzór nad procesem przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu sprawuje Członek Zarządu ds. finansowo-księgowych.

Docelowy profilu ryzyka operacyjnego:

W związku z tym, że Bank został uznany przez Komisję Nadzoru Finansowego za małą, niezłożoną instytucję docelowy profil ryzyka operacyjnego określono na podstawie wybranych czynników ryzyka operacyjnego określonych w Strategii działania Banku oraz na podstawie ustalonych wskaźników KRI:

Lp.	Opis wskaźnika	Wartość wskaźnika
1	Suma bilansowa	65 000 tys. zł
2	Ilość rachunków bieżących	Max 2500
3	Liczba zatrudnionych	10
4	Ilość placówek sprzedażowych	0

Na profil ryzyka operacyjnego wpływa lokalny charakter działania Banku.

Docelowy profil ryzyka operacyjnego w Banku można określić jako akceptowalny.

Bank zakłada tolerancję / apetyt na ryzyko operacyjne na poziomie 50% utworzonego wymogu kapitałowego, tj. suma strat z tytułu ryzyka operacyjnego w kolejnych latach nie przekroczy 50% utworzonego, zgodnie z zapisami Rozporządzenia 575/2013 UE wymogu kapitałowego.

Bank określa wartości progowe strat z tytułu ryzyka operacyjnego w ramach poszczególnych klas zdarzeń:

Rodzaj zdarzenia	wartość wskaźnika
1. Oszustwa wewnętrzne	500 zł
2. Oszustwa zewnętrzne	1 000 zł
3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	5 000 zł
4. Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności	5 000 zł
5. Szkody w rzeczowych aktywach trwałych	1 000 zł
6. Zakłócenie działalności gospodarczej i awarie systemu	5 000 zł
7. Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami	5 000 zł

Działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości progowe sum strat zostaną przekroczone to:

1. Identyfikacja przyczyn przekroczeń,
2. Określenie działań zależnych od przyczyn przekroczenia:
 - a) organizacyjnych,
 - b) proceduralnych,
 - c) technicznych.
3. Weryfikacja planów awaryjnych oraz planów ciągłości działania
4. Modyfikacja technicznych systemów zabezpieczających
5. Weryfikacja procedur kontrolnych
6. Weryfikacja procedur operacyjnych
7. Szkolenia pracowników
8. Ocena możliwości transferu ryzyka.

Szczegółowy opis działań podejmowanych w przypadku wzrostu ryzyka znajduje się w regulacjach operacyjnych Banku.

Założenia dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej na który składa się:

1. Kontrola wewnętrzna (funkcjonalna),
2. Stanowisko ds. zgodności,
3. Audyt wewnętrzny, sprawowany przez Stanowisko audytu wewnętrznego / odpowiednie komórki Banku Zrzeszającego / jednostkę zarządzającą SOI.

Kontrola wewnętrzna funkcjonalna jest sprawowana jako kontrola bieżąca na każdym stanowisku, ponadto w obszarach objętych wysokim ryzykiem operacyjnym wprowadzono zasady tzw. kontroli „na drugą rękę”. Stanowiska kasowe są poddawane kontroli co najmniej raz w miesiącu.

Kontrolą następną jest objęte każde stanowisko co najmniej raz w roku w ramach tzw. kontroli kierowniczej.

Audyt ryzyka operacyjnego jest przeprowadzany w Banku co najmniej raz w ciągu 24 miesięcy.

Szczegółowe zasady kontroli wewnętrznej i audytu zawarte są w *Regulaminie kontroli wewnętrznej*.

Wymienione powyżej działania mają na celu poprawę jakości pracy Banku, co powinno się przełożyć na wzrost pozycji konkurencyjnej Banku.

